

## **СУТТЄВІСТЬ В СИСТЕМІ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ**

Вихід багатьох українських підприємств на міжнародні інвестиційні ринки все більше сприяє становленню обліково-звітної інформації як інструменту прийняття рішень власниками організації і як основи для аналізу зовнішніх користувачів, зокрема інвесторів. Особливого значення набуває питання суттєвості як характеристики обліково-звітної інформації в системі бухгалтерського обліку. Однак в науково-практичній літературі питання суттєвості як характеристики обліково-звітної інформації в системі бухгалтерського обліку не знайшло широкого відображення. Цю проблематику і її застосування в обліку і звітності розглядали вчені в різних напрямках: А. Акопян, В. Палій, Я. Соколов, П. Сук вважають істотність принципом бухгалтерського обліку; Т. Войтенко, Т. Дуда, П. Коронівський, І. Чалий, М. Щирба, спираючись на понятійний апарат і рекомендації Міністерства фінансів України, розглядають суттєвість як найважливіший елемент облікової політики підприємства; А. Іванов і С. Ковач роблять висновок, що істотність не є принципом бухгалтерського обліку, а виступають інформаційною характеристикою, яка здатна впливати на економічні рішення користувачів, і принципом аудиту, оскільки застосовується на всіх етапах аудиторського процесу; С. Касьянова, А. Кузьменко та Т. Моргунова розглядають істотність в контексті виправлення помилок у фінансовій звітності. Крім того, варто відзначити, що О. Дудкевич та І. Чалий представляють практичні рекомендації щодо застосування концепції суттєвості в обліку і звітності.

Разом з тим, не применшуючи значущості наукових напрацювань провідних вчених та економістів, відзначимо, що законодавчі зміни до цього часу не віднайшли достатнього відображення в їх роботах. Це логічно передбачає поглиблення і розширення дослідження суттєвості як характеристики обліково-звітної інформації в системі бухгалтерського обліку.

Загалом суттєвість традиційно розглядають як характеристику інформації. Більш правильний термін «суттєва інформація». Її трактування наведено в Національному положенні (стандарті) бухгалтерського обліку 1 (далі НП(С)БО) «Загальні вимоги до фінансової звітності», затверджене наказом міністерства фінансів України від 07.02.2013 № 732. Це інформація, відсутність якої може вплинути на рішення користувачів фінансової звітності. Суттєвість інформації визначається відповідними НП(С)БО або Міжнародними стандартами фінансової звітності (МСФЗ) і керівництвом підприємства.

Основними суб'єктами в системі відображення суттєвості інформації в системі бухгалтерського обліку підприємства є: регулюючі органи в сфері бухгалтерського обліку та фінансової звітності (зокрема, Міністерство фінансів України, Державна фіскальна служба України); власник (власники) або уповноважені органи (посадові особи), керівні підприємством відповідно до законодавства та установчих документів (керівництво підприємства).

Межа суттєвості може встановлюватися регулюючими органами і самими підприємствами. Облікова політика традиційно формується головними бухгалтерами, які не хочуть брати на себе відповідальності за професійне судження щодо суттєвості. Подібна ситуація заважає ефективного формування і використання

«суттєвої інформації» в національній обліковій практиці.

Розробляючи облікову політику, укладачам звітності за НП(С)БО доцільно виходити з потреб користувачів такої інформації і керуватися відповідними межами (порогами) суттєвості.

У Міжнародних стандартах фінансової звітності суттєвість відіграє більш значну роль, ніж в Національному положенні (стандарті) бухгалтерського обліку. Так, винесення професійного судження щодо суттєвості вимагає 31 стандарт з 41 діючих МСФЗ та Міжнародних стандартів бухгалтерського обліку (МСБО). Розглядаючи суттєвість в Міжнародних стандартах фінансової звітності, слід, перш за все, звертатись до Концептуальної основи фінансової звітності, відповідно до якої обліково-звітна інформація є суттєвою, якщо її відсутність або неправильне уявлення може вплинути на рішення, що приймаються користувачами на основі фінансової інформації про конкретний звітуючий суб'єкт господарювання. Дане визначення повністю узгоджено з тлумаченням суттєвості в національній обліковій практиці. Таким чином, коли йдеться про суттєвості, мається на увазі наявність і коректне уявлення інформації, яка є суттєвою.

Загалом можемо відмітити, що характеристика суттєвості за МСБО 1 базується: на корисності інформації для користувачів; на необхідності розробки облікових політик в частині встановлення суттєвості; на суб'єктивізмі професійного судження; на ступені відповідного ймовірного визначення перспектив діяльності підприємства; на індивідуальному уявленні суттєвих статей у фінансовій звітності і (або) в примітках до неї.

Отже, на сьогодні постало чітке завдання щодо коректного врахування суттєвості в системі бухгалтерського обліку, пов'язаного з оптимізацією фінансової звітності, адекватної вимогам міжнародних стандартів. Суттєвість визначена як одна з головних характеристик облікової інформації суб'єкта господарювання, що формує відповідний склад показників фінансової звітності, робить її прозорою, якісною та неупередженою.

Вважаємо, що сучасні пропозиції і розробки повинні бути максимально гнучкими, покликані враховувати нюанси в організації бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності. Наприклад, при встановленні рівнів суттєвості для залишків по рахунках, груп однотипних операцій, розкриття інформації в обліковій політиці повинно бути встановлено відповідні чіткі рівні суттєвості, з врахуванням корисності інформації для користувачів, для виправлення помилок та врахування аспектів ймовірного визначення перспектив діяльності підприємства.